

24.01.2024

**ANKARA
TİCARET BORSASI
Basın Bürosu**

**GÜNLÜK BASIN
ÖZETLERİ**

**24 Ocak 2024
Çarşamba**

RESMÎ GAZETE'DE BUGÜN

24 Ocak 2024 Çarşamba

YÜRÜTME VE İDARE BÖLÜMÜ

MİLLETLERARASI ANDLAŞMALAR

- Katılım Öncesi Yardım Aracı IPA II Kapsamında Tarım ve Kırsal Kalkınma İçin IPARD II Yardımı 2014-2020 Finansman Anlaşmasında Değişiklik Yapılmasına İlişkin Olarak Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Avrupa Komisyonu Arasında 6/12/2023 ve 20/12/2023 Tarihli Mektupların Teatisi Yoluyla İmzalanan Değişiklik Protokolünün Onaylanması Hakkında Karar (Karar Sayısı: 8123)
- Türkiye Cumhuriyeti Adına 20 Aralık 2023 Tarihinde Ankara'da İmzalanan 2015 Yılı Türkiye İçin Ülke Eylem Programına Ait Finansman Anlaşmasına 2 No'lu Zeyilnamenin Onaylanması Hakkında Karar (Karar Sayısı: 8124)

CUMHURBAŞKANI KARARLARI

- Tokat İli, Yeşilyurt İlçesinde Bulunan ve İsimleri Belirtilen Yerlerde Arazi Topplulaştırması ve Tarla İçi Geliştirme Hizmetleri Yapılması Hakkında Karar (Karar Sayısı: 8125)
- Bingöl İlinde Kurulacak Yedisu HES Yardımcı Kaynak GES Üretim Tesisi İçin Gerekli Olan Bazı Taşınmazların Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu Tarafından Acele Kamulaştırılması Hakkında Karar (Karar Sayısı: 8126)
- Ihlamur Rüzgâr Enerji Santralinin Yapımı Amacıyla Çanakkale ve Balıkesir İllerinde Bulunan Bazı Taşınmazların Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu Tarafından Acele Kamulaştırılması Hakkında Karar (Karar Sayısı: 8127)
- Armutçuk Rüzgâr Enerji Santralinin Yapımı Amacıyla Çanakkale ve Balıkesir İllerinde Bulunan Bazı Taşınmazların Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu Tarafından Acele Kamulaştırılması Hakkında Karar (Karar Sayısı: 8128)
- Bazı Fakültelerin Kurulması ile Fakülte ve Yüksekokulun Kapatılması, Fırat Üniversitesi Rektörlüğüne Bağlı İnsani ve Sosyal Bilimler Fakültesinin Adının İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi Olarak Değiştirilmesi Hakkında Karar (Karar Sayısı: 8129)
- Orman Genel Müdürlüğünün Taşra Teşkilatında Yer Alan Kastamonu Orman Bölge Müdürlüğünün Bünyesinde Devrekani Orman İşletme Müdürlüğü Kurulması Hakkında Karar (Karar Sayısı: 8130)
- Mülkiyeti Maliye Hazinesi, Türkiye Elektrik Dağıtım Anonim Şirketi (TEDAŞ) ve Türkiye Elektrik İletim Anonim Şirketi (TEİAŞ) Adına Kayıtlı Olan Bazı Taşınmazların Özelleştirme Kapsam ve Programına Alınması, Satış, Kiralama, Gelir Ortaklığı Modeli ve İşin Gereğine Uygun Sair Hukuki Tasarruflar, Mülkiyetin Gayri Ayni Hakların Tesisi veya İşletme Hakkının Verilmesi Yöntemlerinden Bir ya da Birkaçının Birlikte Uygulanarak Özelleştirilmesi,

24.01.2024

Özelleştirme İşlemlerinin 31/12/2027 Tarihinde Kadar Tamamlanması Hakkında Karar
(Karar Sayısı: 8131)

YÖNETMELİKLER

- Biruni Üniversitesi Ana Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
- Karadeniz Teknik Üniversitesi Heyelan Uygulama ve Araştırma Merkezi Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
- Karadeniz Teknik Üniversitesi Tıp Fakültesi Eğitim-Öğretim Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
- Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sürekli Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi Yönetmeliği

TEBLİĞ

- Kamu İhale Tebliği (No: 2024/1)

KURUL KARARI

- Enerji Piyasası Düzenleme Kurulunun 18/01/2024 Tarihli ve 12357 Sayılı Kararı

YARGI BÖLÜMÜ

ANAYASA MAHKEMESİ KARARLARI

- Anayasa Mahkemesinin 30/11/2023 Tarihli ve E: 2023/50, K: 2023/202 Sayılı Kararı
- Anayasa Mahkemesinin 20/9/2023 Tarihli ve 2018/36395 Başvuru Numaralı Kararı
- Anayasa Mahkemesinin 20/9/2023 Tarihli ve 2019/3819 Başvuru Numaralı Kararı

Beyaz ette 30 milyon \$'lık satın alma

ASPİLİÇ markasıyla beyaz et sektöründe faaliyet gösteren As Ofis Damızlık Yumurta Gıda Sanayi Ticaret, CP'nin Bilecik'teki Beyaz Et Entegre Tesisleri'ni satın aldı. Yeni yatırımlarla satın alma bedelinin 30 milyon dolara ulaşması bekleniyor.

Kuruluşu 1998'e dayanan Aspiliç, 2009 yılında teknolojisini yenilemekle beraber kapasitede de artışa geçti. 25 yıllık sektör geçmişinde gelişen teknolojiyi ürün kalitesine entegre etmeyi amaçlayarak çalışmalarını sürdüren Aspiliç, beyaz et sektöründe faaliyet gösteren CP'nin Bilecik'teki Beyaz Et Entegre Tesisleri'ni satın aldı.

Tesislerin yeni yapılacak yatırımlarla birlikte satın alma bedelinin yaklaşık 30 milyon dolara ulaşacağı öngörülmüyor. Geçtiğimiz yılın haziran ayında Bilecik Osmaneli'nde bulunan Beyaz Et İşleme ve İleri İşlenmiş Et Ürünleri Tesisleri'nde üretim faaliyetlerine son verilen CP'nin tesislerini satın alarak tekrar faaliyete geçireceğini duyuran şirket, ilgili satın almayla bin 100 olan istihdam sayısını, bin 600'e çıkarmayı hedefliyor.

Ayrıca 2023 yılında 80 bin ton olan piliç eti üretiminin ise 2024 yılı sonunda yeni tesislerle beraber 110 bin ton piliç eti ve 20 bin ton ileri işlenmiş et ürüne çıkartılması hedefleniyor. Sakarya'da faaliyet göstermekte olan kesimhane ve yem fabrikasının yanı sıra Ankara'daki damızlık kümesleri ve Karabük'teki kuluçkahanede tüketicileri doğru gıdaya ulaştırma hedefiyle çalışan Aspiliç, son satın alımı ile de ürün yelpazesini de genişletmiş olacak.

24.01.2024

Geniřleyen ürün yelpazesinde ise satın alınan tesislerde piliç kesimi, parçalama ve paketleme işlemlerinin yanı sıra ileri işlenmiş et ürünleri olan köfte, kaplamalı piliç eti ürünleri, salam, sucuk, sosis gibi şarküteri ürünleri de üretilecek.

Saatte 170 ton yem üretme kapasitesine sahip

Yeni satın alma ile birlikte ürün yelpazesini genişleterek ileri işlem ürünleri üretimine de başlamış olacak olan As Ofis'in ortakları, aynı zamanda Ofis Yem A.Ş.'yi de bünyesinde bulunduran Ofis Holding A.Ş hissedarları ile BESD-BİR Başkanı Naci Kaplan ve ailesinden oluşuyor.

Gruba ait firmalar ağırlıklı gıda olmak üzere tarım, enerji ve hayvancılık sektörlerinde de faaliyet gösteriyor. As Ofis, İSO 500 listesinde 2022 verilerine göre 477'inci sırada yer aldı. Bünyesinde bulunan Ofis Yem, şu anda Ankara, Kars ve Manisa'da bulunan fabrikalarında saatlik 170 ton yem üretme kapasitesi bulunuyor. Ofis Yem'in ayrıca Adana'da da yeni bir yem fabrikasının inşaatı devam ettiği biliniyor.

Gıda fiyatlarındaki artış yeni yılda hız kesmedi

Dünya genelinde düşmeye devam eden gıda fiyatları Türkiye’de ise 44 aydır ara vermeden artıyor. Ocak ayında gıda fiyatları yüzde 6,1 artarken, yıllık artış ise yüzde 96,5 oldu. Birleşik Kamu-İş Konfederasyonu’nun Ar-Ge birimi KAMUAR, halkın en fazla tükettiği 64 gıdadan oluşan sepeti esas alarak hazırladığı endeksinin ocak 2024 sonuçlarını açıkladı.

TÜİK’in son verilerine göre en yoksul yüzde 20’lik kesimin harcamalarının yüzde 35,8’ini gıda için yaptığını hatırlatan KAMUAR raporunda "Gıda fiyatlarında Türkiye’de son 44 aydır yaşanan kesintisiz artış en fazla sabit geliri ve yoksul kesimleri etkiliyor" denildi. Ülkenin enflasyon sarmalına sürüklendiği belirtilen rapora göre eylül 2021’den bu yana gıda fiyatları yüzde 611 oranında arttı. Diğer bir ifadeyle eylül 2021’de 100 TL’ye satın alınan bir gıda sepeti için yurttaşlar bu yıl ocak ayında 711 TL ödemek zorunda kaldı. Yıllık gıda enflasyonunun ekimde yüzde 108,2, kasımda yüzde 104,1 ve aralıkta da yüzde 100,2 ile üç haneli oranlarda kaldığı belirtilen raporda ocak ayında ise baz etkisiyle yüzde 96,5 olduğu belirtildi.

Bolat: Türkiye ihracatını 7 kat artırarak 255,8 milyar dolara taşıdı

Ticaret Bakanı Ömer Bolat, Türkiye markasının bilinirliğini artırmak, pazar çeşitlendirilmesiyle yeni pazarlara ulaşmak hedefi doğrultusunda, ihracat ailesiyle koordinasyon halinde çalışmalarına devam edeceklerini bildirdi.

Bolat, sosyal medya hesabı X'ten yaptığı paylaşımda, İstanbul'da Türkiye İhracatçılar Meclisi (TİM) Başkanı Mustafa Gültepe ve TİM Yönetim Kurulu üyeleriyle bir araya geldiklerini ifade etti.

Türkiye'nin ihracatına dikkati çeken Bolat, "Ekonomik entegrasyonların hız kazandığı, ekonomik kutupların oluşturulduğu günümüzde, Türkiye, 2002'de, 36,1 milyar dolar mal ihracatı yaparken, 2023'te bu rakamı 7 kat artırarak 255,8 milyar dolara taşımıştır." değerlendirmesinde bulundu.

Bolat, bunun yanında 2022'de yüzde 69,9 olarak gerçekleşen ihracatın ithalatı karşılama oranının, 2023'te 0,8 puan artışla 70,7'ye yükseldiğini belirtti.

Dış ticaret açığının ise geçen yıla göre yüzde 3,2 gerilediğine işaret eden Bolat, şunları kaydetti:

"Gerçekleştirmiş oldukları nazik ziyaretleri için TİM Başkanımız Gültepe ve TİM Yönetim Kurulu heyetine teşekkür ediyorum. İhracatçılarımızın ihtiyaç ve taleplerine cevap verebilmek, Türkiye markasının bilinirliğini artırmak, pazar çeşitlendirilmesiyle yeni pazarlara ulaşmak ve aynı zamanda mevcut pazarlardaki konumumuzu güçlendirmek hedeflerimiz doğrultusunda, ihracat ailemizle koordinasyon halinde çalışmalarımıza devam edeceğiz."

İyileşme var ama yetmez

TEPAV'ın ocak ayı ekonomik değerlendirme notunda, seçim sonrası gecikmeli başlayan parasal sıkılaştırmanın Eylül 2023'ten itibaren olumlu etkilerini göstermeye başladığı, ancak açıklanan son verilerin, beklenen ölçüde iyileşmeye işaret etmediği savunuldu.

Mehmet KAYA / ANKARA

TEPAV'ın, aylık ekonomi raporunda son dönemde açıklanan verilerin iyileşmenin beklenen ölçüde olmadığına işaret ettiği belirtilerek, "Son gelişmeler, enflasyon eğilimi açısından daha sıkı parasal duruş gereğine yol açabilecektir" denildi.

Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı (TEPAV) tarafından yayımlanan Aylık Ekonomik Değerlendirme notunda, Eylül 2023 itibariyle parasal sıkılaştırmanın olumlu etkilerinin gözlenmeye başladığı ancak istenen ölçüde olmadığı belirtildi.

Ali Çufadar ve Ekrem Cünedioğlu tarafından yapılan çalışmada, parasal sıkılaştırmanın 2023 Genel Seçimler sonrası başladığı hatırlatılarak, Eylül 2023 itibariyle, kredi ve mevduat faizlerinde yükselme, yabancı varlıklara talep azalması, ülke risk primi düşüşü, cari işlemler açığında istenenden daha az olmakla birlikte iyileşme ve Merkez Bankası net döviz rezervlerinde yabancı portföy girişi destekli artış gözlemlendiği kaydedildi. Buna karşılık, iyileşmenin beklenen ölçüde olmadığına dikkat çekilen çalışmada, "Son dönemde açıklanan veriler iyileşmenin beklenen ölçüde olmadığına işaret etmektedir. Mevcut verilere göre, iç talep hafif gerilese de güçlü düzeylerini korumakta, enflasyon bekleyişlerinde ve fiyatlama davranışlarında bariz bir iyileşme gözlenmemektedir. Üstelik ocakta yabancı portföy girişleri ve TCMB net rezerv artışında duraksama izlenmektedir" denildi. Bütçenin Aralık ayındaki

harcamaların etkisiyle yüksek düzeylere ulaşarak, tek bir ayda GSYH'nin yüzde 2,5'i kadar bozulmasının 2024'teki harcamaları artırma riskine işaret edilen çalışmada, bunda harcamaların 2024'e bırakılacak şekilde yapılmasının, 2024 içinde bütçe politikasının para politikasını destekleyici özelliğini azaltabileceği vurgulandı.

“Daha sıkı politika gerekebilir”

Yılın sonunda yaşanan gelişmelerin etkisine vurgu yapılan çalışmada, “Son bir aylık gelişmeler, enflasyon eğilimi açısından daha sıkı parasal duruş gereğine yol açabilecektir. Bu açıdan, bütçe harcamalarının düzeyi, ocak-şubat dönemi enflasyon oranları ve fiyatlama davranışlarının seyrinde belirleyici olacaktır” denildi. Çalışmada, Merkez Bankası tahmin-hedefleri ile piyasa bekleyişleri arasındaki fark olarak kavramlaştırılan itibar açığının, son aylarda beklentilerin üzerindeki faiz artışlarına rağmen TCMB için yüksek olduğuna da dikkat çekilerek, bu durumun da para politikasını daha sıkılaştırmaya zorladığı yorumu yapıldı.

2024 büyümesi %3'ün altında kalabilir

TEPAV çalışmasında, piyasaların büyüme tahminlerinin yatay seyrettiği ve 2024 için 3,4 ve 2025 için yüzde 3,9 olduğu hatırlatılarak, daha sıkı para politikası ihtimaline bağlı olarak daha düşük seviyede gerçekleşebileceği yorumu yapıldı. Çalışmada, “Tahminimiz, enflasyondaki katılığın daha sıkı politika duruşu gerektirmesi nedeniyle ekonomideki yavaşlamanın yerel seçim sonrası belirginleşmesi ve 2024 büyümesinin yüzde 3'ün altında kalacağı yönündedir” yorumu yapıldı.

Ocaktaki faiz artırımının son olması bekleniyor

TEPAV notunda, Ocak ayında yüzde 2,5 faiz artışıyla, faiz artışının sonlanacağı beklentisi olduğu hatırlatılarak şunlar kaydedildi: “Piyasa ekonomistleri, politika faizinin ocak ayında yüzde 45 ile tepe yapacağını; enflasyondaki düşüş eğilimiyle uyumlu şekilde 2024 sonunda ise yüzde 37 düzeyinde olacağını öngörmektedir. Dolayısıyla piyasalar 2025 enflasyon bekleyişi yüzde 30'un altında olmasına karşın, politika faizinin yüksek kalacağını; yani, oldukça yüksek reel faizli bir sürecin gerçekleşeceğini düşünmektedir. Diğer yandan, enflasyon bekleyişlerinde gerileme gözlense de piyasa bekleyişi hedeflere göre hala oldukça yüksektir.”

TBB Başkanı Çakar: Dolar 40 lirayı bulabilir

Türkiye Bankalar Birliği Başkanı Çakar, ekonomi ve bankacılık sektöründeki gelişmeleri değerlendirdi. Merkez Bankası'nın, faiz artırımı sürecini piyasa beklentisi doğrultusunda muhtemelen ocak ayı itibarıyla tamamlayacağı kanaatinde olduğunu kaydeden Çakar, "Son çeyrek içerisinde ülkemizde de faiz indirim sürecine doğru gidileceğini düşünüyorum" dedi. Kurun bu yıl enflasyondan fazla artmayacağı kanaatinde olduğunu belirten Çakar, "Doların 39-40 lira olacağını düşünüyorum" ifadesini kullandı.

Türkiye Bankalar Birliği (TBB) Yönetim Kurulu Başkanı Alpaslan Çakar, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası'nın (TCMB) faiz artırımı sürecini ocak ayı itibarıyla tamamlayacağı kanaatinde olduğunu belirterek, "Son çeyrek içerisinde ülkemizde de faiz indirim sürecine doğru gidileceğini düşünüyorum" dedi.

Çakar, Ziraat Bankası'nın İstanbul Finans Merkezi'ndeki genel müdürlük binasında düzenlenen toplantıda, ekonomi ve bankacılık sektöründeki gelişmeleri değerlendirdi, 2024'e ilişkin beklentilerini paylaştı.

2022 ve 2023'ün, bütün dünyada "enflasyonla mücadele yılları" olarak geçtiğini ifade eden Çakar, küresel ekonomide ciddi bir yavaşlama olduğunu, büyümenin sorun olmaya başladığını söyledi.

Türkiye'nin büyüme konusunda her zaman pozitif ayrıştığını, 1923 ila 2022 yılları arasında ortalama büyümesinin yüzde 4,8, 2003-2023'teki büyümenin yüzde 5,4 olduğunu kaydeden Çakar, Türkiye'de büyümenin 2023'te muhtemelen yüzde 4,5 olarak gerçekleşeceğini, 2024'te de yüzde 4 olarak öngöründüğünü, yurt dışında yaşanan gelişmeler nedeniyle büyümenin iç talep kaynaklı olduğunu, bunun çok arzu edilen bir durum olmadığını belirtti.

"ENFLASYON BU YIL YÜZDE 40-45 BANDINDA ŞEKİLLENİR"

OVP'yi "çok gerçekçi" bulduğunu ifade eden Çakar, enflasyon konusunda bir miktar iddialı olmakla birlikte bütün olarak bakıldığında OVP'nin, ciddi, tutarlı ve öngörülebilir bir program olduğunu savundu.

Enflasyonun bu yıl yüzde 40-45 bandında şekilleneceğini düşündüğünü aktaran Çakar, "Enflasyon, mayıs ayında en üst düzeye gelip düşüşe geçecek. Mevcut uygulanan politikalarda bence asla acele etmemek lazım. Bence enflasyonun yüzde 40-45'lere inmesi zaten olağan, bu olacak. Önemli olan enflasyonun yapışkan olmadan, kalıcı hale gelmeden düşürülmesidir. Orada bizim daha dikkatli olmamız, mevcut politikaları daha olgunlaştırarak devam etmemiz önemli" diye konuştu.

"FAİZ ORANLARI ARTMAZ"

Alpaslan Çakar, yarın Merkez Bankası'nın faiz kararı toplantısı olduğunu hatırlatarak, şunları kaydetti:

"Ben de herkes gibi düşünüyorum. Piyasa faiz oranlarını çok fazla etkileyeceğini düşünmüyorum. Mevduat piyasasında şu anda faiz oranları TL cinsinden yüzde 45-50 bandında. Kredi faiz oranları yüzde 45-55 arasında bir bantta gidip geliyor. Dolar faiz oranları kredilerde yüzde 9'lar civarında, Euro faiz oranları da yüzde 7,5-8 bandında. Yıl sonuna kadar faiz oranlarının çok daha artarak devam edeceği kanaatinde değilim. Merkez Bankasının, faiz artırım sürecini piyasa beklentisi doğrultusunda muhtemelen ocak ayı itibarıyla tamamlayacağı kanaatindeyim. Bizim alacağımız kararlar yurt dışından bağımsız olmayacak. Fed'in mayıs, haziran itibarıyla faizleri yavaş yavaş aşağı doğru çekeceğini düşünüyorum. ECB de faizleri düşürecek. Bütün dünyada faiz artırım sürecinin sonuna geldiğini söyleyebiliriz. Onlar faizi indirdiklerinde biz de onların ardından, makro verilerin de ışığında onları takip edeceğiz diye düşünüyorum. Bizdeki faiz indirim süreci, onlardan bir süre sonra olacaktır. Bu ne zaman olabilir? Takvim söylemem çok doğru değil ama son çeyrek içerisinde ülkemizde de faiz indirim sürecine doğru gidileceğini düşünüyorum. Tabii burada Merkez Bankasının, veri setiyle hareket edeceğini tahmin ediyorum, enflasyon oranına göre hareket etmesini bekliyorum. Yapışkan enflasyonun yönetimi hayati önemde ve ona çok dikkat edilmesi gerekir. Bu bağlamda da piyasayı korumak, reel sektörü korumak, tekrar potansiyel hızda büyümeyi sağlamak adına da mevcut bazı mekanizmaların daha aktif şekilde işletilmesi gerekir. Bunlardan bir

24.01.2024

tanesi selektif kredi politikasıydı. Bu seçici kredi politikasına mutlaka devam etmek gerekiyor. YTAK kredileri, piyasayı korumak ve yatırımı teşvik etmek adına çok önemli. Reeskont üst limitlerinin artırılması da önemliydi."

2025 enflasyonunun OVP'de yüzde 15 olarak öngörüldüğünü hatırlatan Çakar, bu kararlı duruş devam ettiği sürece bunun yakalanabilir bir hedef olduğunu iddia etti.

Kredi büyümesinin bu yıl yüzde 40 civarında olacağını düşündüğünü aktaran Çakar, kurun da bu yıl enflasyondan fazla artmayacağı kanaatinde olduğunu, doların 39-40 lira olacağını düşündüğünü söyledi.

İsveç'in NATO'ya katılımının onaylanmasına dair kanun teklifi TBMM'de kabul edildi

İsveç'in NATO'ya katılım protokolünün onaylanmasının uygun bulunduğuna dair kanun teklifi, TBMM Genel Kurulunda kabul edildi

TBMM Genel Kurulu'nda yapılan oylamaya 346 milletvekili katıldı. 287 milletvekili kabul oyu verirken 55 ret oyu kullanıldı.

Teklif AK Parti, CHP ve MHP evet oyu verdi. İYİ Parti, Saadet Partisi, Yeniden Refah Partisi, HÜda-Par, TİP, Demokrat Parti ve DSP milletvekilleri hayır oyu kullandı.

İsveç, Rusya Ukrayna savaşının ardından artan savaş tehdidi yüzünden Finlandiya ile birlikte NATO'ya katılma kararı vermişti. Ancak Türkiye her iki ülkenin de üyeliğine terör örgütleriyle ilişkileri nedeniyle itiraz etti. Terör örgütü üyelerinin iade edilmemesi ve Türkiye'ye yönelik silah ambargoları gerekçe gösterildi.

İsveç ve Finlandiya, Türkiye'ye dönük taahhütleri içeren üçlü muhtıraya imza attı. Oluşturulan daimi mekanizma çerçevesinde yükümlülüklerini yerine getirince, Ankara Finlandiya'nın üyeliğine vize verdi.

İsveç'in NATO üyelik işlemleri ise hem yükümlülüklerini yerine getirmediği hem de Kuran-ı Kerim ve Cumhurbaşkanı Erdoğan'a yönelik provokatif eylemler nedeniyle

24.01.2024

askıya alındı. Temmuz ayında Vilnius'ta gerçekleşen NATO Zirvesi'nin ardından İsveç'in NATO Katılım Protokollerinin Meclis'e sevk edilmesi kararı alındı.

23 Ekim'de de Cumhurbaşkanı Erdoğan, İsveç'in NATO'ya üyelik sürecine ilişkin teklifi Meclis'e gönderdi. Meclis'te bugün yapılan oylamada İsveç'in NATO'ya üyeliğine onay çıktı.

Tüketici güveni 7 ayın zirvesinde

Tüketici güven endeksi, ocak ayında aylık bazda yüzde 3,9 oranında artarak 80,4'e yükseldi. Böylelikle veri, haziran ayından bu yana en yüksek seviyeye ulaştı.

Türkiye İstatistik Kurumu ve Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası işbirliği ile yürütülen tüketici eğilim anketi sonuçlarından hesaplanan tüketici güven endeksi, aralık ayında 77,4 iken ocak ayında yüzde 3,9 oranında artarak 80,4 oldu. Böylelikle veri 7 ayın en yüksek seviyesine ulaştı.

Mevcut dönemde hanenin maddi durumu endeksi geçen ay 63,4 iken ocakta yüzde 6 artışla 67,2'ye yükseldi.

Gelecek 12 aylık dönemde hanenin maddi durum beklentisi endeksi Aralık 2023'te 76,1 iken ocakta yüzde 4,5 artış göstererek 79,5 oldu.

Geçen ay 75,8 olan gelecek 12 aylık dönemde genel ekonomik durum beklentisi endeksi yüzde 1,8 değer kazanarak bu ay 77,2 olarak kayıtlara geçti.

Gelecek 12 aylık dönemde dayanıklı tüketim mallarına harcama yapma düşüncesi endeksi ise Aralık 2023'te 94,5 iken ocakta yüzde 3,6 yükselerek 97,9 olarak belirlendi.

Hazine borçlulukta meğer Gezeravcı'dan önce arşa çıkmış!

Alaattin AKTAŞ

24 Ocak 2024 Çarşamba

Türkiye'nin 2023 yılına ilişkin iç ve dış borç verileri ve önümüzdeki döneme ilişkin borç ödeme projeksiyonu açıklandı ve gördük ki Alper Gezeravcı arşa çıkmakta geç kalmış; Hazine bunu çok önceden gerçekleştirmiş bile... Bugün tüm verilerle ilgili bir özet yapmak istiyorum. Daha sonra bu verileri detaylı olarak ele almakta ve irdelemekte yarar var. Ama bugün özet...

Dış borç

Önce dış borç ama bu verilerde yıl sonu henüz belli olmadı. Türkiye'nin toplam dış borcunda üçüncü çeyrek sonu verileri var ve toplam borç 482.6 milyar dolar. 2022 sonundaki borç 459.2 milyar dolardı.

Dış borçta ödeme yüküne gelince...

Hazine verilerine göre bu yıl 58.4 milyar anapara, 12.6 milyar faiz olmak üzere 71 milyar dolar dış borç ödenecek.

Bu yılki tutar da dahil olmak üzere bundan sonra gerçekleştirilecek toplam dış borç ödemesi ise 392.9 milyar dolar. Bu tutarın 307.3 milyar anaparadan, 85.6 milyar ise faizden oluşacak.

Merkezi yönetimin dış borcunda ise 2023 sonu verileri açıklandı. Buna göre merkezi yönetimin geçen yıl sonu itibarıyla 119.1 milyar dolar borcu bulunuyor. 2022 sonundaki borç 113.7 milyar dolardı. Ancak merkezi yönetimin borcunda aralık ayında kasıma göre gerileme olduğu dikkati çekiyor. Kasım sonundaki tutar 120.7 milyar dolardı.

Merkezi yönetim geçen yıl 7.2 milyar doları anapara, 6.2 milyar doları da faiz olmak üzere 13.4 milyar dolar dış borç ödedi. 2022 yılındaki ödeme 7.6 milyar doları anapara, 5.2 milyar doları faiz olmak üzere 12.8 milyar dolar düzeyindeydi.

İç borç stoku yüzde 68 arttı

İç borç stoku 2023 sonunda 3.2 trilyon liraya çıktı. Borç stoku 2022 sonundaki 1.9 trilyon liraya göre 1.3 trilyon liralık artış kaydetti. Borçtaki artışın oranı yüzde 68'i aştı.

İç borç stokunun TL ve döviz cinsinden geçen yıl sonundaki dağılımı ise şöyle: (Parantez içindeki tutarlar 2022 sonundaki durumu gösteriyor.)

Toplam stok 3.2 trilyon (1.9 trilyon) lira.

TL cinsi stok 2.4 trilyon (1.4 trilyon) lira.

TL cinsi stokun 1.4 trilyonu sabit faizli (723 milyar), 561 milyarı değişken faizli (272 milyar), 459 milyarı ise TÜFE'ye endeksli (398 milyar).

Toplam iç borç stokunun 801 milyarı (513 milyar) döviz endeksli. Bu tutarın 457 milyarı sabit faizli (322 milyar), 343 milyarı değişken faizli (192 milyar).

Şimdi de iç borç ödeme projeksiyonuna bakalım...

2023 sonu-2024 başı itibarıyla toplam 3.2 trilyon lira iç borç anapara ödemesi gerçekleştirileceği hesaplanıyor. Hatırlanacaktır, Hazine'nin ödemesi gereken iç borcun faizi anaparayı aşalı çok oldu. Söz konusu tarih itibarıyla da durum değişmiş değil tabii ki. Ocak ayı başındaki verilere göre Hazine'nin ödeyeceği iç borç faizi, 3.2 trilyonluk anaparanın 1.5 trilyon lira kadar üstünde. Toplam faiz ödemesi 4.7 trilyon (4 trilyon 665 milyar) lira. Yani Hazine'nin ödeyeceği toplam borç bu ocak ayının başında yapılan hesaplama göre 7.9 trilyon liraya yaklaşıyor.

Bir yıl önce, 2023 yılı başında ödenecek toplam borç 1.9 trilyonu anapara, 2.6 trilyonu faiz olmak üzere 4.5 trilyonu.

Bir yıl daha önceye, 2022 yılı başına gidelim; ödenecek toplam borç 1.3 trilyonu anapara, 1.1 trilyonu da faiz olmak üzere 2.4 trilyonu.

İç borç faiz yükünün anapara yükünü aşması zaten 2022'nin nisanında ortaya çıkmıştı. Faizi indirmiştik ama görülüyordu ki bu durum fena halde ters tepmiş ve faiz yükü anaparayı geride bırakmıştı.

İşte geldiğimiz son durum! 2024 başındaki verilere göre her 100 liralık anapara ödemesine karşılık artık 145 lira faiz ödemek durumundayız.

Faizde yirmi yılın rekoru

Hazine nakit borçlanmayı geçen yılın kasım ve aralık aylarında yüzde 30.20 ve yüzde 32.40 faizle yapmak durumunda kaldı. Yüzde 30'un üstünde faizle son borçlanma ne zamandı hatırlıyor musunuz? Yok yok, zorlamayın kendinizi, biz hatırlatalım; tam yirmi yıl önce 2003'teydi. Hazine 2003'ün haziranında yüzde 38.49, ağustosunda

24.01.2024

yüzde 32.01 faizle borçlanmış ve aradan geçen yirmi yılda bir daha yüzde 30 sınırı aşılmamıştı.

Ta ki 2023'ün kasım ve aralık aylarına gelinceye kadar. Biraz önce de belirttim; kasımda yüzde 30.20, aralıkta ise yüzde 32.40 faizle borçlanıldı.

Dolayısıyla iç borcun yükü her geçen gün daha da artacak.

Kaldı ki sorun birkaç ay yüksek faizle borçlanmakla sınırlı kalsa neyse... Hazine'nin borç stokunda TÜFE'ye ve dövizde endeksli olanların küçümsenmeyecek bir ağırlığı var. Dolayısıyla döviz arttıkça ve TÜFE yükseldikçe Hazine'nin yükü de büyüyecek. Zaten bu eğilim gözetilerek oluşturulan borç ödeme projeksiyonu da biraz önce belirttiğim gibi 100 liralık anapara ödemesine karşılık 145 liralık bir faiz yükünün oluşacağını beklendiğini ortaya koyuyor.

Öde öde bitmiyor!

Gelelim merkezi yönetimin geçen yılki iç ve dış borç ödemesine... (Parantez içindeki sayılar yine 2022 yılındaki ödemeyi gösteriyor.)

İç borç anapara ödemesi 453 milyar (277 milyar) lira.

İç borç faiz ödemesi 374 milyar (196 milyar) lira.

Toplam iç borç ödemesi 826 milyar (472 milyar) lira.

Dış borç anapara ödemesi 163 milyar (119 milyar) lira.

Dış borç faiz ödemesi 130 milyar (80 milyar) lira.

Toplam dış borç ödemesi 294 milyar (199 milyar) lira.

İç ve dış borçta toplam ödeme 1 trilyon 120 milyar (671 milyar) lira.

Bu arada Hazine "**iskonto ve kısa vadeli işlemlere ait faiz ve diğer giderleri**" ayrı bir kalemden gösteriyor. Özünde faiz ödemesi olan bu kalemden gerçekleştirilen ödeme de geçen yıl 171 milyar (36 milyar) lira oldu.

İç ve dış borç ile bu kalemin toplamından oluşan ödeme 1.3 trilyon (707 milyar) lirayı buluyor.

TÜİK resmi enflasyon, ENAG hissedilen enflasyon

Şeref OĞUZ

24 Ocak 2024 Çarşamba

Şu anda EKONOMİ Gazetesi Ankara bürodayım ve cep telefonumdaki hava sıcaklığını kontrol ediyorum; bana diyor ki güneşe aldanma, hava 1 derece fakat hissedilen ise eksi 1 derece... Ancak ben güneşin parıltısına aldanıp az kalsın ortalık güllük gülistan sanacak, açılıp saçılıp üşütecektim.

Gerçek ile hissiyat arasındaki fark; size garip gelebilir. Gelmesin. TÜİK'e de garip gelmiyor olmalı ki Ankara Temsilcimiz Maruf Buzcugil'in derlediği bilgilere göre hissedilen enflasyon, mevcudun tam tamına 2 katıymış. Yani ilan edilen son rakam %64,7 iken, hissedilen ise %129,4 olarak hesaplanmış.

VATANDAŞIN ABARTMASI İMİŞ YOKSA ENFLASYON DÜŞÜKMÜŞ

Hesaplanmış dediğime bakmayın, yöntemini bilmiyoruz ama TÜİK böyle söylüyor. Aslında bu hissedilen enflasyon, bazı AB ülkelerinde mevcudun 5 katına kadar da çıkabiliyormuş. Yani TÜİK'in verilerine duyulan güvensizliğin artması, tamamen bizlerin hissiyatından kaynaklanıyormuş.

TÜİK'e göre algılanan enflasyon ile resmi enflasyon arasındaki fark, tüketicilerin gelir seviyelerinin, harcama kalıplarının ve tüketim alışkanlıklarının kişiden kişiye farklılık göstermesi ve TÜFE oranının tespitinde, en çok kullanılan mal ve hizmetlerin, bireylere göre değişmesinden kaynaklanıyormuş.

İKİ SORU İKİ CEVAP

TÜİK ile ENAG neden bu kadar farklı? Aslında kamu bile harcamalarında TÜİK'i, ancak gelirlerini artırmada ENAG'ı kullanır olmuştu. TÜİK'e göre ENAG, enflasyonu şişiriyor, hangi veri serilerini kullandığını açıklamıyor ve veri derleme yöntemini ilan etmiyormuş. Ancak TÜİK de endeksteki malların fiyatlarını açıklamayı bırakalı çok

24.01.2024

oldu. Benim anladığım şudur; TÜİK; resmi enflasyon. ENAG; hissedilen enflasyon.

Peki ya hissedilen işsizlik? Yıllarca TÜİK'i işsizlik rakamlarını da bulandırmakla itham ettik. İlan ettiği tek haneli işsizlik, sahadaki gerçekle sürekli ters düşüyordu. TÜİK bunun “tanımdan” kaynaklandığını ve “son 4 haftadır iş aramayı bırakanları işsiz saymadığını” söylüyordu. Fakat insanların kuşkularını sindirmek için “atıl iş gücü” diye bir rakam uyduruldu ve bu da hissedilen işsizliğe sayıldı. O halde geriye şu kaldı; eğer şu iş aramakta olanları bu kötü huylarından vazgeçirsek, ortada işsizlik diye bir sorun kalmamış olacak.

not

CÜZDANDAKİ 200 LİRALIK BANKNOTU

ÇARŞIDA 20 LİRA GİBİ HİSSEDİYORUM

Acaba sorun bende mi? Türk lirasının enflasyon sebebiyle fazladan bir “0” almasında mı? Peki ya asgari ücrete ne demeli? Gerçekte 15,002 lira ama çarşıya çıkınca nedense bana 1500 lira gibi gelmesine ne demeli? Maaşımı maliye söylüyor ama ben onu nedense yarısından az hissediyor olabilir miyim?

Şu rakamları farklı hissetme olgusu; Pandemi sırasında ortaya çıktı. Ölenlerin sayısını az gösterme, zararı eksik hesaplama gibi amaçlar doğrultusunda verileri öylesine bulandırdılar ki gerçeğe ulaşmak neredeyse imkânsız hale geldi. Bu yüzden ağız birliği etmişçesine “hissedilen” diye bir dil oluşturdular.

Minik ayı; annesine soruyor; “anne, biz kutup ayısı mıyız?” –Evet yavrum. Biraz sonra yine soruyor; “anne, biz kutup ayısı mıyız?” –evet dedim ya yavrum. Yavru devam ediyor; “mademki kutup ayısıyım, neden üşüyorum? Neden soğuk hissediyorum?”

Bana göre TÜİK'in açılımı, Türkiye İstatistik Kurumu yerine; “Türkiye’yi Üzmeyen İstatistik Kurumu” olmalı. Zira bizi üzmemek için canla başla çalışıyorlar (!) ve rakamları bizim hissiyatımıza bağlıyorlar. Abartmamızın sebebi bizim hissiyatımız imiş. Etiketler, kiralar, enflasyon abartıyor olamaz mı?

Hazine borcu 4 yılda 5'e katlandı

Naki BAKIR

24 Ocak 2024 Çarşamba

Toplam borçta 2023'deki büyümenin yaklaşık 2 trilyonu, yeni ekonomi yönetiminin iş başında olduğu son yedi ayda gerçekleşti.

Yaklaşık 2 trilyon liralık bölümü yeni ekonomi yönetiminin görevde olduğu son yedi ayda olmak üzere 2023 yılının tümünde 2,7 trilyon liralık rekor artışla 7 trilyona yaklaşan merkezi yönetim borç stoku, pandemi öncesi 2019 sonundaki düzeyinin ise tam beş katı bir büyüklüğe ulaştı.

Hazine ve Maliye Bakanlığı'nın açıkladığı verilere göre merkezi yönetim borç stoku, Ocak-Aralık 2023 döneminde yüzde 66,6 oranında net 2 trilyon 688,3 milyar lira artarak 6 trilyon 722,5 milyar lira ile tarihi en yüksek düzeye ulaştı. Bu dönemde iç borç stoku yüzde 68,4 oranında 1 trilyon 304 milyar liralık net artışla 3 trilyon 209,3 milyar liraya, dış borç stokunun TL karşılığı da net yüzde 65 oranında net 1 trilyon 384,3 milyar liralık artışla 3 trilyon 513,2 milyar liraya yükseldi.

Merkezi yönetim borç stoku (Milyar TL)							
		İç Borç			Dış Borç	T. Döviz Borcu	TOPLAM STOK
		TL	Döviz	Toplam			
Aralık 2019		668,5	86,5	755,1	574,0	660,5	1.329,1
Aralık 2020		794,4	265,9	1.060,4	752,5	1.018,4	1.812,8
Aralık 2021		933,2	388,0	1.321,2	1.426,6	1.814,6	2.747,8
Aralık 2022		1.392,1	513,2	1.905,3	2.128,9	2.642,1	4.034,2
Mayıs 2023		1.774,2	573,9	2.348,1	2.387,9	2.961,8	4.736,0
Aralık 2023		2.408,7	800,6	3.209,3	3.513,2	4.313,8	6.722,5
NET BORÇ ARTIŞI							
2023	Miktar	1.016,6	287,4	1.304,0	1.384,3	1.671,7	2.688,3
	%	73,0	56,0	68,4	65,0	63,3	66,6
Son Dört yıl	Miktar	1.740,2	714,1	2.454,2	2.939,2	3.653,3	5.393,4
	%	260,3	825,5	325,0	512,1	553,1	405,8

Artışın 2 trilyonu yeni dönemde

Haziran başında göreve gelen yeni ekonomi yönetiminin küresel finans merkezlerinde dış kaynak arayış turları sürerken, Hazine borcunun haziran başı-aralık sonu arasındaki yedi aylık dönemde, ilk beş aydaki artışın yaklaşık üç katı büyüdüğü belirlendi. Merkezi yönetim borcunda yılın tümünde kaydedilen büyümenin 701,8 milyarı ilk beş ayda, 1 trilyon 986,5 milyarı ise yeni ekonomi yönetiminin görevi devraldığı haziran başından bu yana geçen son yedi ayda gerçekleşti.

TL cinsi iç borç stoku ilk beş ayda net 382,1 milyar, izleyen yedi ayda 634,5 milyar lira büyürken, ilk beş ayda sadece 60,7 milyar lira artan dövize dayalı iç borçlar son yedi ayda 226,7 milyar lira arttı. Böylece ilk beş ayda 442,8 milyar lira artan toplam iç borç stokunda, son yedi ayda 861,2 milyar liralık bir büyüme yaşandı.

İlk beş ayda 259 milyar liralık bir artış kaydeden dış borçların ise son yedi ayda 1 trilyon 125,3 milyar lira arttığı belirlendi. Haziran, temmuz, ağustos aylarında yaşanan kur şoklarının dış borçlar ile iç borcun döviz cinsinden olan kısmına bindirdiği kur farkı yükü de borç stokunda bu yılki büyümeye önemli oranda etki yaptı.

Stok, dört yıl öncekinin 5 katı

2023 sonu itibarıyla merkezi yönetim toplam borç stokunun, dört yıl önceki düzeyinin beş katına ulaştığı belirlendi. Merkezi yönetimin toplam borcu 2019 sonunda 1 trilyon 329,1 milyar lira düzeyinde bulunuyordu.

Pandeminin ilk yılı olan 2020'de yüzde 36,4 artışla 1 trilyon 812,8 milyar liraya yükselen stok, salgının tüm yaşamı ve ekonomik süreçleri en ağır şekilde etkilediği 2021 yılında yüzde 51,6 büyüyerek 2 trilyon 747,8 milyar lira oldu. Stok, 2022 yılında da yüzde 46,8 büyüyerek 4 milyar 34,2 milyar liraya çıktı. 2023 sonunda 6 trilyon 722,5 milyar liraya ulaşan stok, bu dönemde en hızlı artışını yüzde 66,6 ile geçen yıl kaydetti.

Buna göre 2019-2023 döneminde 5 trilyon 393 milyar lira net büyüme kaydeden merkezi yönetim borç stokunda kümülatif oransal artış yüzde 405,8'e geldi. Başka deyişle 2023 sonu itibarıyla stok, 2019 sonundakinin tam beş katı düzeyine çıktı. Bu dönemde TL cinsi borçlar yüzde 260,3 büyürken, döviz cinsi borçlardaki artış yüzde 553,1'e ulaştı.

Pandemi, Rusya-Ukrayna savaşı ve benzeri jeopolitik riskler ve küresel olumsuzlukların damgasını vurduğu, Türkiye'nin risk priminde (CDS) aşırı yükselme, dış finansman imkanlarında daralma paralelinde dış borçlanma maliyetinde aşırı yükselişin yaşandığı son dört yılda, kurlardaki aşırı yükseliş sürecinde dövize dayalı borçlarda ortaya çıkan ağır kur farkı yükleri de stoku TL cinsinden aşırı büyüttü.

Her 100 TL'lik borcun 64'ü döviz cinsi

Aralık 2023 sonu itibarıyla iç borcun 800,6 milyar liralık bölümü, döviz cinsi kamu borçlanma kâğıdı ihracı kaynaklı borçlardan meydana geliyor. Aynı tarihteki dış borçlarla birlikte toplam dövizli borç stoku 4 trilyon 313,8 milyar liraya ulaşıyor. Dövizle dayalı borçlar, toplam merkezi yönetim borç stokunun yüzde 64,2'sini oluşturuyor.

Buna göre Hazine'nin geri ödemekle yükümlü olduğu her 100 liralık borcun yaklaşık 64 lirası döviz cinsinden. Borçtaki yüksek "dolarizasyon" oranı, özellikle küresel ekonomide devam eden sorunlar ve yakın coğrafyadaki çatışma noktalarında yaşanan siyasi gerilimler ve savaş tehditleri ile bölgesel istikrarsızlığın giderek artış eğiliminde olduğu bu dönemde Hazine açısından yüksek kur riski anlamına geliyor.

Vadeye kalan ortalama süre 5,3 yıl

Merkezi yönetim borç stokunun Aralık 2022 sonunda 5,4 yıl olan vadeye kalan ortalama süresi, Aralık 2023 sonunda 5,3 yıla indi. Bir yıl önceye iç borç stokunda vadeye kalan ortalama süre 3,6 yıldan 3,8 yıla yükselirken, dış borçlarda ise 7,1 yıldan 6,6 yıla geriledi.

Dış borçlarda söz konusu sürenin 9,9 yıl olduğu 2017'den bu yana sürekli azaldığı, başka deyişle dış borçlanmada vadelerin giderek kısaldığı dikkati çekiyor. İç borçlarda Eylülde 4 yıl, Ekim ve Kasım'da 3,9 yıl olan vadeye kalan ortalama süre, Aralıkta 3,8 yıla geriledi. 2014 ve 2015 yılında söz konusu sürenin 4,6 yıl olduğu dikkate alındığında, son yıllarda önemli oranda düşmüş olduğu görülüyor.

Her 100 TL'lik borcun 64'ü döviz cinsi

Aralık 2023 sonu itibarıyla iç borcun 800,6 milyar liralık bölümü, döviz cinsi kamu borçlanma kâğıdı ihracı kaynaklı borçlardan meydana geliyor. Aynı tarihteki dış borçlarla birlikte toplam dövizli borç stoku 4 trilyon 313,8 milyar liraya ulaşıyor. Dövizle dayalı borçlar, toplam merkezi yönetim borç stokunun yüzde 64,2'sini oluşturuyor.

Buna göre Hazine'nin geri ödemekle yükümlü olduğu her 100 liralık borcun yaklaşık 64 lirası döviz cinsinden. Borçtaki yüksek "dolarizasyon" oranı, özellikle küresel ekonomide devam eden sorunlar ve yakın coğrafyadaki çatışma noktalarında yaşanan siyasi gerilimler ve savaş tehditleri ile bölgesel istikrarsızlığın giderek artış eğiliminde olduğu bu dönemde Hazine açısından yüksek kur riski anlamına geliyor.

Döviz/TL dengesi on yılda tersine döndü

Borç stokunda döviz/TL dengesi, on yıl önceye kıyasla ise tam tersine döndü. Kamunun artan borçlanma ihtiyacı paralelinde büyüyen merkezi yönetim borç stokunda bu denge 2013- 2023 döneminde dramatik biçimde değişti. Dövizle dayalı iç borçlanmanın olmadığı 2013 yılında toplam borç stokunun yüzde 31,3'ü, sadece dış borç olmak üzere döviz cinsi borçlardan oluşuyordu.

24.01.2024

Bu denge 2016'ya kadar fazla değişmeden devam etti. Hazine'nin, 2017'den itibaren küçük miktarlarda olmak üzere yeniden dövize dayalı iç borçlanmaya başlaması ile yükselişe geçen stokta dövizin payı, pandeminin damgasını vurduğu 2021'de yüzde 66'ya kadar çıktı. 2022 yılında da yüzde 65,5, 2023 sonu itibarıyla da yüzde 64,2 oldu.

Kanallarda kaos, tarımda fırsatlar

Mine ATAMAN

24 Ocak 2024 Çarşamba

Husi saldırıları nedeniyle Suveyş Kanalındaki geçişler yüzde 40 düştü, ortalık toz duman. Gemiler Güney Afrika rotasına yönlendiriliyor. Panama Kanalındaki ticaret kuraklık nedeniyle yüzde 30 azaldı, kanal normal zamanlarda küresel deniz ticaretinin yüzde 5'ini yapıyor. Panama hazinesine, her yıl yaklaşık 2,5 milyar dolar katkı.

GSYİH'nın yüzde 3'ü kanaldan sağlanıyor. Hem Pasifik hem de Atlantik'teki rakip ülkeler söz konusu ticaretten nemalanabilmek için kendi ülkelerinden geçen alternatif rotalar yaratmak istiyorlar. Gıda Fiyatları tetikte, fırsatçılar 'nimeti ganimete dönüştürüyor.' Gözler Karadeniz'de boğazlarda, yeni yollarda.

Yüzde 14,2'si Bill Gates'e ait olan Kanada Ulusal Demiryolu şirketi ABD'nin Yukarı Orta Batıdaki tarımsal ve endüstriyel pazara hizmet eden özellikle de biyoyakıt için tarımsal ürün taşıyan Iowa Kuzey Demiryolu'nu satın aldı. İçinde tarım ve gelecek kelimesi olan her yerde onlar var. Mississippi nehrindeki düşük su seviyesi, yeni ticaret yolları için fırsatlar doğuruyor.

Kanallar, ticaret yolları binlerce yıldır yenilikleri, haz unsurlarını taşıyor. Ticaret yollarındaki, kanallardaki güç değişimi uygarlıkların yok olmasını veya yenilerinin kurulmasını sağlıyor. İklim değişikliği; girişimcilere, tarım şirketlerine fırsatlar sunuyor. Syngenta ve Enko, mantar hastalıklarını kontrol altına almak için çığır açan bir teknoloji geliştirdi.

Yapay zeka ile milyarlarca kimyasal molekül tarandı. ABD'de her yıl mantarlar yüzünden mahsulün beşte biri kaybediliyor, zarar 200 milyar dolar. TMO fenolojik değerlendirme raporuna göre; Konya, Kırşehir, Nevşehir, Eskişehir gibi illerde iklimsel nedenlerden ötürü tarla faresi popülasyonunda artış var. Karadeniz'de fındık üreticileri kahverengi kokarca ile mücadeleye devam ediyor.

İklimdeki her değişim 'tokluğun maliyetini' artırıyor. Gezegen istilacılar cehennemine dönmek üzere, eli kulağında. Sert hava koşulları nedeniyle; Tyson Foods, Cargill gibi şirketlerin Kansas'daki tesislerinde kesimler yüzde 25 azaldı, üretim durduruldu.

Buzlu ve karlı yollar nedeniyle teslimatlar yapılamıyor, et paketleme operasyonlarında ve sığırların tatlı suya erişimlerinde sorunlar yaşanıyor. Yeşil dönüşüm AB’li çiftçilerin öfkesine maruz kalıyor. Almanya’da yolları kapatan, endişe ve şiddete yol açan çiftçi protestoları özetle; “maliyetlerimiz zaten çok fazla, bu koşullarda gezegeni korumaya yönelik bedel ödememiz mümkün değil” diyor.

Hollandalı çiftçiler 2019’da hükümetin çiftlikleri kapatma, hayvan sayısını azaltma çabasına karşı, Apeldoorn kentinde gübre ve saman balyalarını ateşe verdi. Belçikalı meslektaşları, traktörleriyle Brüksel’i birbirine kattı. İrlandalı çiftçiler kınalı kuzuları da yanlarına alıp 3 bakanın ofisine gitti.

İspanya ve Fransa üreticileri geçtiğimiz yıl hükümetin “Tagus nehrinden alınacak suya kısıtlama” getirmesi açıklamasının ardından Madrid sokaklarını işgal ettiler. Avrupalı çiftçiler iklim değişikliği kaynaklı ‘ucuz gıda’ faturasını ödemek istemiyor. Berlin sokakları geçtiğimiz ay çiftçilerin döktüğü gübrelerle “yakında kokusu çıkar” dedirten görüntülere sahne oldu.

Çiftçilerin en büyük yardımcısı; lobi şirketleri, aşırı sağ ve radikaller. Almanya iklim Bakanı; “radikal gruplar protestoları kullanıyor, toplantılarda etnik milliyetçi semboller sıkça sergileniyor” diyerek protestoların marjinal gruplar tarafından nasıl manipüle edildiğini ortaya koyuyor.

Çiftçi üzerinden algı operasyonu tüm dünyada muhalefetin en kolay argümanı, bizdeki mevkidaşları “tarım bitti, çiftçi öldü” naraları atanlar. Almanya Maliye Bakanı Christian Lindner; “çiftçilerin taleplerini karşılamak için paramız yok” diyor. İpek Yolu, Baharat yolu, göç yolları antik zamanlardan beri ticaretin ana arterleri.

Ticaret yollarında sadece ticari emtialar değil kültürde taşınıyor. Göç yolunda güçten düşenler, kondukları yerde kültürü mayalayanlar, ticaretin kodlarını hafızasına işleyenler. İzmir’in en güzel köylerinden Birgi; Frig, Lydia Krallığı Pers İmparatorluğu gibi farklı birçok uygarlığa tanıklık etti. Aydınolu Beyliğine de başkentlik yapan köyün ortasından geçen dere, deri ticaretinin, tabakhanelerin merkezi.

Tüccarı çok olan Birgi sadece deri ticaretine değil mantık eğitmeni “İmam-ı Birgivi” türbesine de ev sahipliği yapıyor. Avrupa’daki Rönesans gibi Birgi’de de deri tüccarları gelecekçi fikir ve uygulamalarla Birgi’nin çehresini ileri taşıyor. Velhasıl; Prof. Dr. Gökhan Özbilgin hocamın söylediği gibi “musibet temelli tarım teknolojileri” tarımın geleceğini, kanallardaki kaos bugünü, ticaret yolları kültürü şekillendiriyor.

Abdulkadir Selvi

MİT Başkanı Irak'ta İran Cumhurbaşkanı Türkiye'de

İRAN Cumhurbaşkanı İbrahim Reisi'nin Ankara'yı ziyareti öncesinde MİT Başkanı İbrahim Kalın, Irak'a kritik bir ziyarette bulundu.

MİT Başkanı Kalın'ın Irak'taki görüşmelerinde iki ismi mercek altına almakta yarar var.

HAKAN FİDAN'IN UYARISI

İbrahim Kalın, Irak Cumhurbaşkanı Abdullatif Reşid'le görüştü. Abdullatif Reşid, KYB'ye yakın bir isim. Dışişleri Bakanı Hakan Fidan'ın Meclis özel oturumunda "Süleymaniye'ye yönelik yaptırımlarımıza rağmen KYB, PKK'ya müzahir tutumunu değiştirmezse daha ileri tedbirler almakta tereddüt etmeyiz" diye uyardığı hatırlanırsa, Irak Cumhurbaşkanı Reşid'le görüşmenin önemi kendiliğinden ortaya çıkar.

BAFEL TALABANI'NİN ENİŞTESİ

Irak Cumhurbaşkanı aynı zamanda Süleymaniye'de PKK'ya alan açan, o nedenle de Türkiye'nin hedefinde olan Bafel Talabani'nin teyzesinin kocası yani eniştesi.

22-23 Aralık ve 12 Ocak tarihinde verdiğimiz şehitlerden sonra gözler Süleymaniye ve burada PKK'ya geniş imkânlar sunan Bafel Talabani'ye çevrilmişti.

BAFEL TALABANI'YE DİKKAT

1-Celal Talabani'nin ölümünden sonra ABD ve İran bölgede Bafel Talabani'yi destekledi. Bafel Talabani, İran ve ABD desteğiyle Süleymaniye'nin tek hâkimi oldu.

2-ABD bir süredir Suriye'de PKK-YPG temsilcisi Mazlum Abdi ile Irak'ta Bafel Talabani'yi ön plana çıkarmaya çalışıyor. PKK'nın hamisi olan ABD'li General McGurk, Süleymaniye'ye giderek Bafel Talabani'yi ziyaret etmişti. PKK'ya desteği ile bilinen ABD'li bir başka General Mc Farlane ise, Mazlum Abdi ile Bafel Talabani ile görüşmesini basına servis etmişti.

PKK'YA ALAN AÇTI

3-ABD bir süredir KYB'nin kontrol ettiği bölgede PKK'nın kapasitesini yükseltmeye çalışıyor. Bafel Talabani, Süleymaniye'de PKK'ya korunaklı alanlar açtı.

4-PKK'nın Süleymaniye Havaalanı'nı kullanmasını sağladı. Böylece örgütü dışarıya açtı.

5-KBY'nin özel kuvvetleri içerisinde PKK'lıların eğitim almasına imkân sağladı.

6-Süleymaniye'de terör örgütüne hastane açma imkânı verdi.

7-KYB'ye yakın olan vali, PKK'nın Kerkük'e girmesini sağladı.

TÜRKİYE UYARDI

- Bafel Talabani önce uyarıldı. Sonra anladığı dilden mesaj verildi. Süleymaniye Havaalanı'nda PKK'nın dron üretim üssü havaya uçuruldu.

- İçinde PKK yöneticilerinin bulunduğu helikopter düşürüldü.

- Süleymaniye Havaalanı'ndan yapılan uçuşlar ile Süleymaniye Havaalanı'na yapılan uçuşlara Türk hava sahası kapatıldı.

YENİ YAPTIRIMLAR YOLDA MI

Ama Bafel Talabani'nin bu mesajları almamakta ısrar ettiği anlaşılıyor. Dışişleri Bakanı Hakan Fidan'ın uyarısından sonra Bafel Talabani'ye yönelik yaptırımlar, kademeli olarak devreye sokulmaya başlandı.

MİT Başkanı İbrahim Kalın'ın Irak Cumhurbaşkanı Abdullatif Reşid ile görüşmesinde Bafel Talabani hangi kapsamda yer aldı?

ABD'YE KAFA TUTAN BAŞBAKAN

MİT Başkanı İbrahim Kalın'ın görüştüğü ikinci isim olan Irak Başbakanı Muhammed Şiya es-Sudani ise kısa bir süre önce ABD'ye DEAŞ tehlikesinin kalmadığını belirterek, hızla Irak'ı terk etmesi çağrısında bulunmuştu. Bu açıklamadan sonra İran, ABD'nin istediği fırsatı altın tepsi içinde sundu. Trump'un, "İran, ABD üslerine yapacağı saldırıyı önceden bize bildirmişti" dediği cinsten göstermelik saldırılar yaptı. Bu ABD'ye altın fırsatı sundu. Irak'tan çekilmeyi bırakın, takviye asker gönderdi.

İRAN-MOSSAD-TÜRKİYE

İran Cumhurbaşkanı Reisi'nin Türkiye'yi ziyaret edeceği gün Kasım Süleymani'nin mezarı başındaki anma sırasında patlatılan bomba 103 kişinin ölümüne yol açmıştı. Eylemi DEAŞ üstlendi. DEAŞ kim? Trump'un deyimiyle, Obama ve Hillary Clinton'ın kurdukları bir örgüt. Türkiye, Irak ve İran arasında bu trafik yaşanırken Mossad

merkezli olarak ilginç gelişmeler oldu. Mossad, İran istihbaratının iki numaralı ismi Tuğgeneral Sadık Omidzade ve yardımcısını Şam'da vurdu.

MOSSAD'A OPERASYONLAR

Mossad bir süredir İran'ın içinde eylem yapıyor. İran ise eli kolu bağlı bekliyor. İsrail, İran'ı vuruyor. İran ise Irak'ı ve Pakistan'ı hedef alıyor. Türkiye ise tam aksine Mossad'a operasyon üstüne operasyon çekiyor. 2021 yılından bu yana üç ayrı Mossad hücresi çöktü.

MASADA NE OLACAK

İran Cumhurbaşkanı, istihbarat savaşlarının yaşandığı bir dönemde Türkiye'yi ziyaret edecek. Tabii İsrail'den yeni bir saldırı gelmezse. Reisi'nin ziyareti öncesinde MİT Başkanı İbrahim Kalın'ın Irak ziyareti önemli. Erdoğan, Reisi ile masaya otururken Irak'ın pozisyonu hakkında bilgi sahibi olacak.

GÜNDEMDE NE VAR

Peki İran Cumhurbaşkanı Reisi'nin Türkiye ziyaretinde masada neler yer alacak?

İran'la konuşulacak o kadar önemli başlıklarımız var ki:

1-İki ülke arasındaki ekonomik işbirliği. Ekonomik olarak zor bir dönemden geçen İran, Türkiye açısından cazip bir pazar olma özelliği taşıyor. Ama ekonomik ilişkilerimiz beklenen düzeyde değil.

2-Türkiye ile Azerbaycan arasındaki Zengezur Koridoru. Ermenistan dahi kabul etti ama İran bu koridorun açılmasını engelliyor.

PKK BAŞLIĞI

3-PKK ile mücadele. ABD ve İran hem Suriye'de hem başta Süleymaniye olmak üzere Irak'ın kuzeyinde PKK'yı koruyor, kolluyor ve kapasitesini artırıyorlar.

4-PKK'nın son dönemde yaptığı saldırılar nedeniyle Irak'taki kalıcı ve geçici üslerimiz takviye ediliyor. Mevsim şartlarının normale dönmesiyle birlikte Irak'taki güvenli alan genişletilecek.

5- Tabii ki İsrail'in Gazze'de devam eden katliamı.

KRİTİK ZİYARET

İran Cumhurbaşkanı İbrahim Reisi kritik bir süreçte Türkiye'yi ziyaret ediyor. İran'ın yaralı olduğu bir sırada Türkiye'ye geliyor. Bakalım Türkiye, İran ve Irak arasında yürütülen arka kapı diplomasisinden ne çıkacak?

Esfender KORKMAZ

Dünya para sistemi tökezliyor

Dünya para sistemi iki darbe aldı; birisi 1970 petrol krizi, diğeri 2008 finansal krizidir.

1929 /30 yıllarında ABD' de başlayan sonra tüm dünyaya yayılan "**Dünya Buhranı**"nın ardından İkinci Dünya savaşı çıktı. Uluslararası ticaret durma noktasına geldi. Banknota güven kayboldu. Dünya para birimlerini teminat altına almak ve dünya parasal düzenini kurmak için 44 ülke Bretton Woods'ta anlaştı. Bretton Woods anlaşması ile Dolar, altına dönüşebilen tek para birimi olarak kabul edildi ve 1 ons altın 35 dolar olacak şekilde düzenlendi. Amerika Birleşik Devletleri dış talep olduğunda doları bu tutar karşılığında altına çevirmeyi kabul etti.

Ne var ki petrol fiyatlarının artması ile 15 Ağustos 1971'de ABD Bretton Woods Antlaşmasından çekildiğini açıkladı. Dolar ve arkasından diğer ülkeler parasını dalgalanmaya bıraktı. Sonuçta 35 dolar olan bir ons altın, o yıllarda 400 dolara kadar çıktı.

Aslında petrol krizinden sonra Dünya para sistemi kalmadı, her şey ABD ve dolara güvene göre oluştu.

Dünya para sisteminde ikinci büyük yanlış ,2008 finansal krizinde, eksi reel faize geçilmesi ve devlet destekleri ile iflasların suni olarak önlenmesi ile oldu. Gerçekte ise iflaslar, kalıcı istikrarın sigortasıdır. Etkin olmayan şirketler elenir ve sermaye daha etkin alanlara kayar. Oysaki 2008 krizinde zayıf şirketler de adeta cam fanusa alındı.

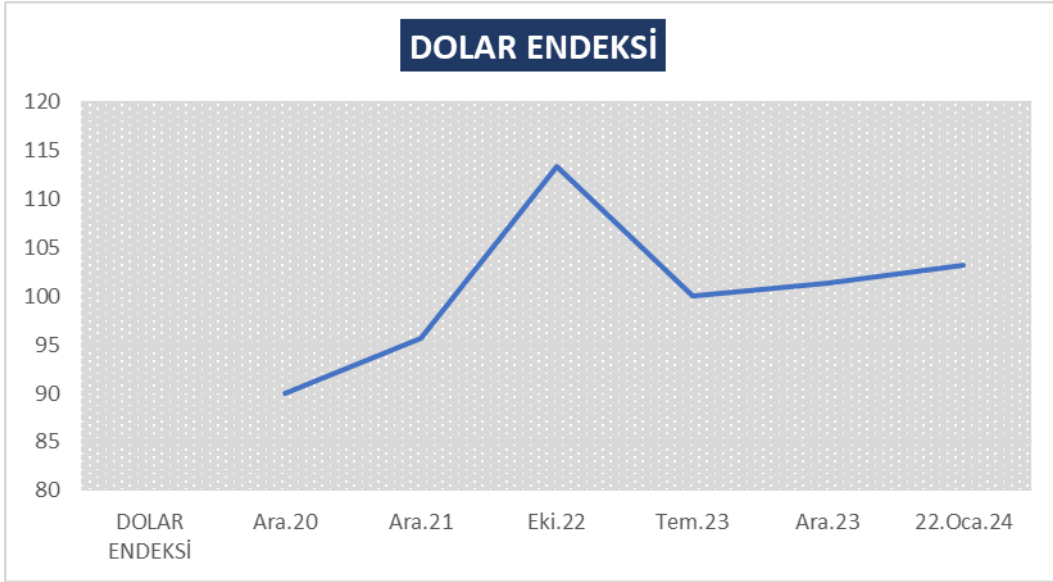
2008 krizini, 1980'den beri küresel ekonomiye hakim parasalcı politikalar getirmişti. Ekonomide parasalcı yaklaşım, adeta finans sektörü üstüne politikalar oluşturulmasına ve bir dünya kurulmasına neden oldu ve reel sektör ile finans sektörü arasında denge bozuldu. Spekülatif piyasa oluştu.

Faiz sermayenin getirisidir. Eksi reel faiz sermaye erozyonu demektir. Bu nedenle eksi faiz başlayınca, sermaye spekülatif alanlara kaydı. Kripto para oluştu. Eksi reel faiz yatırımları artırdı ve fakat bu yatırımlar reel maliyet hesapları yapamadıkları için kırılganlık da arttı.

Özetle; Bugünkü küresel ekonomik sorunların, önce enflasyonu sonra şimdi yaşadığımız düşük büyümeyi ve yoksulluğu eksi reel faiz tetikledi.

Eğer 2008 krizinden sonra Dünya iktisat politikalarında, sektörel denge ve reel faiz politikalarına ağırlık verseydi, bu günlere gelmezdik.

Dolar aşırı kırılğan oldu.

Dolara güven düşünce, birçok merkez bankası rezerv para olarak altına yöneldi.

Kripto paralar da, bütün kuralları dışlayan ve spekülatif piyasanın gün yüzüne çıkan kısmıdır.

Söz gelimi Çin'de kripto para 2021'de yasaklanmasına rağmen yatırımcıların, WhatsApp'ın muadili WeChat ve Telegram gibi programlar üzerinden kripto para farklı yöntemlerle borsalarda işlem yapmayı sürdürdüğü anlaşılıyor.

Dünya yeni para birimi arayışına girdi.

Dünya yeni para sistemi nasıl olmalıdır? Altın standardına bağlı bir para sistemine dönmek doğru olmaz. Çünkü altın fiyatları uzun dönemde aşırı değişkendir.

Yeni para sistemi için İMF' **Özel çekme hakları** (SDR) bir kriter olabilir.. SDR, genelde bir hükümetin, diğerinin merkez bankasından onun ulusal parasını çekmesine olanak veren bir haktır.

Her şeyden önce, dünya para sistemini tek başına dolara bağımlı olmaktan çıkarmak gerekir. Dünya para birimini beş para birimine göre oluşan bir sepete göre düzenlemek gerekir.. Bu sepette yer alacak her paranın oranı, ülkelerin GSYH'sı ve fert başına gelir düzeyine göre ağırlıklı olarak düzenlemek gerekir. Böyle bir sepete

24.01.2024

bařlanacak dünya para sistemi daha güvenli ve istismara imkan vermeyecek bir sistem olacaktır

Çoklu para sepetine bağlı para sistemine geçildikten sonra, on yıllık bir hazırlıkla Dünya Merkez Bankası kurulmalıdır.